

EDITORIAL

Ayudang militar sa US, ayuda sa tiranya sa rehimeng Duterte

Dili na katingalahan ang gianunsyo bag-o lang sa mga upisyal sa rehimeng Duterte nga dili na ipadayon ang una niining gideklarang plano nga ibasura ang Visiting Forces Agreement (VFA). Kanhi pa lang tinaw na ang laraw sa maong "hulga" para lang makapangayo og dugang nga ayudang militar para sa iyang tiranya.

Kang Duterte na mismo naggi-kan, "kung gusto ninyo ang VFA, kinahanglang magbayad mo." Subay usab kini sa iyang prinsipyong "pera-pera lang kana" nga nagagiya sa iyang palisiyang panggawas. Alang kang Duterte, ang hisgutanan sa nasudhong kaugalingnan ug kagawasan adunay presyo. Giatras ni Duterte ang pagbasura sa VFA ug gitugutan ang paglunsad sa pinakadakung ehersisyong militar (Balikatan) human gisaaran sa US nga baligyaan og \$2.4 bilyong kantidad sa mga himang militar.

Milungtud usab sa kapin usa ka tuig ang pakignegosasyon nga naab-

tan na lang sa pandemya ug sa pagpuli sa bag-ong gubyerno sa US. Sa katapusan, gihatag na sa gubyrong Biden ang dugang ayudang militar sa rehimeng Duterte taliwala sa kusog nga panawagan sa pipila ka senador ug kongresista sa US, ingonman sa mga demokratikong pwersa sa Pilipinas ug mga organisasyong Fil-Am sa US, nga isuspinde kini tungod sa kaylap nga mga kaso sa mga pagpatay ug mga paglapas sa mga pulis ug sundalo sa tawhanong katungod.

Ang tinuod, ang paghatag og ayudang militar pabor usab sa imperyalismong US tungod kay pakus-

11 ka opensiba, gilunsad sa BHB tugbang sa SONA ni Duterte

ONSE KA OPENSIBA ang gilunsad sa mga yunit sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa Samar, Negros Occidental, Negros Oriental ug Sorsogon gikan Hulyo 15 hangtud 29 isip tugbang sa ulahing State of the Nation Address (SONA) ni Rodrigo Duterte. Sa inisyal nga taho, mikabat sa 30 ang kaswalti sa han-ay sa mga sundalo ug pulis kung asa 26 ang napatay.

Northern Samar. Giambus sa BHB-Northern Samar ang mga sundalo nga nangutingkay sa Kilometro 18, Happy Valley, San Isidro niadtong Hulyo 23 kung asa 11 ka sundalo ang napatay. Sa parehong adlaw, giambus sa usa pa ka yunit sa BHB ang lain pang yunit sa militar sa Catarman. Ang maong mga ambus gilunsad taliwala sa kapin tunga ka tuig na nga nakapokus ang operasyon sa kaway sa lugar. Kadungan sa operasyong militar ang pugos nga pagpasurender ug pagpanghadlok sa 25 ka barangay sa takuban sa Retooled Community Support Program.

Sa adlaw mismo sa SONA, usa ka pulis ang napatay ug usa ang nasamdan sa operasyong isnayp sa BHB sa Barangay San Jose, Catubig. Una nang nakaengkwentro sa BHB ang yunit sa maong mga pulis sa utlanan sa mga barangay Anongo ug Hitapian niadtong Hulyo 10. Duha ka pulis ang nasamdan. Sam-

"11 ka opensiba..." ipadayon sa panid 3

gon niini ang Armed Forces of the Philippines (AFP) ug ang gyerang kontra-insurhensiya nga gidisenyo usab sa US. Gani, kini ang gubat nga ginalunsad sa US pinaagi sa AFP aron panalipdan ang interes niini sa ekonomiya ug heyopolitika. Ang AFP ang nag-unang haligi sa gahum sa US sa Pilipinas. Pipila ka dekada na nga ginabansay, ginatambagan, ginaarmasan ug ginapondohan sa US ang AFP. Ginapatuman kini pinaagi sa mga kasabutang militar sama sa 70-ka-tuig nga Mutual Defense Treaty ug Visiting Forces Agreement sa 1998.

Gihatag sa US ang gusto ni Duterte nga ayudang militar, bisan og nagpasabot kini sa pagsuporta sa rehimen nga naghatag-dalan sa pagpakusog sa presensyang militar sa West Philippine Sea sa China, ang hugot nga imperyalistang karibal sa US sa ekonomiya ug hegemonya.

Isip lider sa neokolonyal nga estado, nagsunudsunod si Duterte sa mga palisiyang dikta sa US, ilabina sa pagpatuman sa mga palisiyang neoliberal sa ekonomiya, kontra-insurhensiya ug "kontra-terorismo."

Ingonman, miyukbo usab si Duterte sa China ug giabli ang eksklusibong katungod sa Pilipinas sa kadagatan niini bugti sa saad nga binilyong dolyar nga pautang ug mga proyekto, ingonman sa pagkontrol sa pamatigayon sa iligal nga droga gikan sa China.

Wala gikalipay sa imperyalismong US ang pagpamangka ni Duterte sa duha ka suba. Ilabina atubangan sa nagkagrabeng panagbangan sa US ug China sa ekonomiya ug patigayon, dili paborable sa US nga nakigdula sa iyang karibal ang papet niya sa Pilipinas. Pinaagi sa paghatag og dugang pang ayudang militar bugti sa pagpadaku sa presensyang militar niini sa Pilipinas ug mga kadagatan sa palibot, gidahum sa US nga mobuhi si Duterte sa iyang posturang maki-China.

Gusto usab sa US nga labaw pang mapahugot ang kontrol niini sa papet nga rehimeng Duterte ilabina nga adunay posibilidad nga magpabilin ang pasistang pundok sa poder lapas sa 2022. Busa, labaw nga nahimong klaro ang papel sa imperyalismong US luyo sa tiraniko ug tero-

ristang paghari ni Duterte, ug nabutyag ang pagkawalay-pulos sa mga gipanghinambog niining tigpanalipud sa tawhanong katungod. Sa paghatag og dugang ayudang militar kang Duterte, labaw nga ginasuportahan sa US ang tiranya ug madugoong paghari sa teroristang rehimen.

Apan samtang padayon nga ginasuportahan sa imperyalismong US si Duterte, padayon usab kining nagpakusog sa relasyon ug suporta sa ubang pundok sa nagharing hutong nga anti-Duterte nga parehong maki-US aron kanunay kining adunay reserbang baraha sa oras nga mopaling ang nagharing tiranya. Susama kini kaniadtong dekada 1980 dihang dungan nga gisuportahan sa US si Marcos ug ang kanhing mga pundok sa anti-Marcos hangtud higpit niining gibuhian ang suporta kang Marcos atubangan sa malukpanon ug sustenidong protesta sa katawhan batok sa diktadurya.

Ang kalainan sa sitwasyon karon mao ang aktibo usab nga pagpanginlabot ug paghagit sa China sa kanhing eksklusibong natad sa dominasyon sa imperyalismong US sa reaksyunaryong pulitika sa Pilipinas. Alang sa pipila ka reaksyunaryong pulitiko, sama sa nagharing pundok ni Duterte, labaw pang midaku ang ginapangayong bayad sa ilang pagpakaitoy, samtang ginasurender ang kaugalingnan sa nasud. Sa umaabot nga eleksiyong 2022, lagmit nga makita ang tinuod nga presyo ug kamatinud-anon ni Duterte ug ang wala pa nakitang ang-ang sa langyawang interbensyon.

Daw tuko nga mikapyot si Duterte sa poder sa kahadlok nga mapanubag sa iyang mga krimen batok sa katawhan ug mga krimen sa gubat. Bangis kaayo niyang ginasumpo ug ginaparalisa ang tanang mga pwersang nagasupak sa iyang tiranya ug sa iyang iskemang magpabilin sa poder lapas sa 2022. Aron ipakita sa imperyalismong US nga angayan siyang padayon nga suportahan, gipasubsub karon sa rehimeng Duterte ang pagpatuman sa "gyera

"Ayudang..." ipadayon sa panid 3

 <p>Bolyum LII Blg. 15 Agosto 7, 2021</p> <hr/> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles ug Espanyol. Nagadawat ang <i>Ang Bayan</i> og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.</p> <p> @prwc_info</p> <p> fb.com/editorsofAB</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Unod</h2> <p>Editorial: Ayudang militar sa US, ayuda sa tiranya sa rehimeng Duterte 1</p> <p>11 ka opensiba, gilunsad sa BHB 1</p> <p>Nagapadayong interbensyong militar sa US 3</p> <p>Mga bakak sa ulahing SONA ni Duterte 4</p> <p>#DuterteWakasanNa, singgit sa katawhan 5</p> <p>Metro Manila, gipailalum sa ikatulong ECQ 6</p> <p>Simbahan, andam magpatunga sa <i>peace talks</i> 6</p> <p>Unang medalyang <i>gold</i> sa Pilipinas sa Olympics 6</p> <p>Mga protesta sa katawhan 6</p> <p>Mapakyas ang AFP nga puuhon ang BHB-NCMR 7</p> <p>Upat ka mag-uuma sa Bicol, gipatay sa AFP 8</p> <p>Sa mubong pagkasulti 9</p> <p>Malinglahon ug masiakong reporestasyon 10</p>
<p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

Nagapadayon nga interbensyong militar sa US

Upisyal nga gibawi ni Duterte ang iyang pakanang ibasura ang Visiting Forces Agreement (VFA) human ang personal nga pakighinabi kang US Secretary of Defense Lloyd Austin niadtong Hulyo 29. Sa ingon, upisyal nang gibalik ang gawasnong paggawas-sulod sa dinagkung ihap sa mga tropa, kahi-manan ug makinaryang militar sa US sa soberanong teritoryo sa Pilipinas. La-kip sa mga aktibidad nga nakasandig sa VFA ang giusang pagbansay nga Bali-katan ug halos 300 ka lain pang aktibidad militar.

Luyo sa pagduso sa VFA ug uban pang kasabutang militar sa US ang pagpatuman kuno sa 1951 Mutual Defense Treaty (MDT) tali sa duha ka nasud. Sa milabayng pito ka deka-da, nagpabilin ang gahum sa militar sa US sa nasud gamit ang maong mabintahaong kasabutang militar, ingonman ang VFA, Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA) ug Operation Pacific Eagle-Philippines (OPE-P). Sa bendisyon sa maong mga kasabutan labaw nga mi-hugot ang operasyunal nga kontrol sa US sa Armed Forces of the Philip-pines (AFP).

Sa panahong natanggong ang pagbasura sa VFA, walay hunong ang presensya ug mga aktibidad-mi-litar sa US sa nasud. Niadtong Abril, gipadayon ang Balikatan luyo sa pagsaka sa impeksyon sa Covid-19 sa nasud. Gipadayon usab niadtong Hulyo ang tulo ka semanang ehersiyong Salaknib sa 1st Brigade Com-bat Team. Ayha niini, nagdeliber ang militar sa US og ₱48.5-milyong kan-tidad sa mga armas sa AFP.

Mantinido usab ang libreng pag-okupa sa mga sundalong Amerikano sa mga pasilidad militar sa dili mou-bos sa lima ka kampo sa AFP sa nga-lan sa EDCA. Ilalum sa OPE-P, lakip ang mga sundalong Amerikano sa nagdala sa mga kaswalting sundalo sa AFP sa nahagba nga C-130 sa Su-lu. Samtang dili moubos sa tulo ka paglawig sa takuban sa *freedom of navigation operations* ang gilunsad sa US sa South China Sea sa unang katunga sa 2021.

Sa taas nga panahon, gigamit sa US ang MDT aron himoong lunsara-nan ang Pilipinas sa pagduso niini sa gahum sa Asia-Pacific. Sa bendisyon sa maong kasabutan, nagpadala og mga Pilipinong sundalo sa (kanhing tibuk pang) Korea ug sa Vietnam aron mosuporta sa mga gyerang ag-resyon sa US batok sa mga katawhang nakigbisog alang sa demokra-sya ug nasudnong paglingkawas. Gi-gamit usab ang kanhing mga base militar sa US sa Pilipinas isip lunsar-anan sa mga gyera sa US sa Iraq, Iran, Kuwait ug Afghanistan. **AB**

"Ayudang...", gikan sa panid 2

kontra-terorismo." Sa takuban niini, ginapatuman ang gipagrabe pang kampanya sa pagpamatay ug pagpa-numpo batok sa mga pwersang pat-riyotiko ug demokratiko gamit ang mga armas ug ayudang militar gikan sa US.

Kinahanglang dugang pang ma-kigbisog ug mobarog ang katawhang Pilipino batok sa pagpakaitoy sa re-himeng Duterte sa imperyalismong US ug sa paghatag-dalan niini sa la-baw pang pagpadaku sa presen-syang militar sa US sa Pilipinas isip

kabihin sa pakiglantugi niini sa Chi-na. Kinahalang labaw pang pakus-gon sa katawhang Pilipino ang pag-butuyag sa pasistang mga krimen ni Duterte ug singilon ang gubyernong Biden sa pagsuporta sa iyang tiran-ya ug terorismo.

Kinahanglang hiusahon ang ta-nang pwersang demokratiko ug su-pak sa tiranya ni Duterte, tukuron ang pinakalapad nga panaghiusa sa katawhang Pilipino, ug pakyason ang iyang pakanang magpabilin sa po-der. **AB**

"11 ka opensiba...", gikan sa panid 1

tang gisaludohan sa mga Pulang manggugubat si Ka Diwa, 24, nga namartir sa usa ka panagsangka niadtong Hulyo 10 sa Las Navas.

Subli usab nga giambus sa BHB-Northern Samar ang mga tropa sa 83rd Military Intelligence Company nga nag-operasyon sa Barangay Dolores, Las Navas niadtong Hulyo 29. Sa pasiuang taho, usa ka upisyal-militar ang napatay ug duha ang nasamdan.

Negros Occidental. Niadtong Hulyo 21, naglunsad og opera-syong haras ang BHB-Southwest Negros batok sa nag-operasyong tropa sa 15th IB sa Sityo Maka-pula, Barangay Cabia-an, Cando-ni. Usa ka adlaw ayha niini, mag-kasunod nga nakasangka sa mga Pulang manggugubat ang militar sa Sityo Guinobatan ug Sityo Mo-romanila sa Barangay Canningay; Sityo Lunoy ug Sityo Catmon, Ba-rangay Agboy. Dili moubos sa lima ka sundalo ang napatay.

Aduna usay engkwentro tali sa BHB-South Central Negros ug 94th IB niadtong Hulyo 22 sa Sit-yo Manulaya, Barangay Tana-uan, Kabankalan City. Tulo ka elemento sa AFP ang napatay sa panagsangka.

Negros Oriental. Sa Guihul-ngan City, giharas sa BHB-Central Negros ang detatsment sa CAFGU sa Barangay Sandayao niadtong Hulyo 21. Notoryus ang mga ele-mento sa CAFGU ug 62nd IB sa pagpanghadlok ug pagpanghulga sa mga sibilyan, pagpangutangkay ug pagpatay sa mga gidudahan nilang nagasuporta sa BHB.

Sorsogon. Usa ka pulis ang nasamdan sa operasyong isnayp sa BHB-Sorsogon sa tsekpoynt sa 2nd Police Provincial Mobile Force Company sa Barangay Sta. Tere-sita, Bulan niadtong Hulyo 21. Ang maong opensiba usa ka pa-ningkamot sa BHB-Sorsogon nga masilutan ang mga armadong ele-mento sa estado nga padayon nga nagapatay ug nagapig-ot sa ka-tawhan sa Sorsogon. **AB**

Mga bakak sa ulahing SONA ni Duterte

Gipahigayon ni Rodrigo Duterte ang iyang ulahing State of the Nation Address (SONA) sa Batasang Pambansa Complex, Quezon City niadtong hapon sa Hulyo 26. Milungtad sa halos tulo ka oras ang iyang pakigpulong nga sama kanhi, nakapokus sa militar ug kontra-insurhensiya, ug mga mini niyang kampanya kontra droga, terorismo ug korapsyon. Dose ka balaodnon ang giduso niyang prayoridad. Gawas sa duha, nasumite na kini sa ang-ang komite sa Ubos nga Kapunungan ug unum na ang adunay kaparehong balaodnon sa Senado.

Militar ug pulis isip prayoridad

Taliwala sa pandemya, dili ang panglawas sa publiko ug mga mamumuo niini ang prayoridad ni Duterte. Giuna na hinuon niya ang mga balaodnon alang sa pondong pangpensyon sa Armed Forces of the Philippines ug Philippine National Police ug ligal nga representasyon sa mga ginsakpan niini nga lambigit sa mga krimen ug anomalya. Ang maong mga balaodnon ang magsiguro sa kamatinud-anon sa mga sundalo ug pulis sa iyang paghari.

Gidayeg ni Duterte ang kriminal nga gyera kontra-droga atubangan sa malukapnong pagkundera niini. Dugay nang nasayod ang kadaghanan nga ginagamit lamang niya ang kampanya aron ipwesto ang kaugalingon isip hari sa mga *drug lord* sa nasud.

Sa iyang gyera kontra-insurhensiya, gipanghimakak sa Partido Komunista ng Pilipinas ang iyang pamahayag nga nagmalampuson ang iyang rehimen sa "pagresolba" sa ugat sa armadong panagbangi. Dakung bakak ang gipanghinambog niya nga 17,000 na kuno ka manggugubat sa Bagong Hukbong Bayan ang "misurrender," nga kadaghanan mga sibilyan. Wala usay kamatuoran nga kapin 15 na kuno ka natarang gerilya sa BHB ang nalusaw sa milabayng lima ka tuig.

Mini nga kampanya kontra-korapsyon

Puro bakak ang gisulti ni Duterte mahitungod sa iyang mini nga kampanya kontra-korapsyon. Lakip dinhi ang "pagsipa" niya sa pwesto sa 43 ka opisyal sa Bureau of Immigration (BI) nga nalambigit sa iskemang "pastillas" niadtong 2020, ug sa lain

pang 200 ka empleyadong lambigit sa korapsyon.

Ang tinuod, nakabalik na sa trabaho ang "nasipang" mga empleyado sa BI nga wala nanubag. Wala usay *report* nga nagpamatuod nga tinuod niyang gitangtang ang 200 pa ka empleyado.

Niadtong 2020, gisuspende usab niya ang paghikyad sa publiko sa taho sa bahandi ug katigayunan sa mga opisyal sa guberno nga kasagarang ginasusi aron mabutyag ang pagkalambigit nila sa korapsyon.

Walay plano alang sa pandemya

Walay kongkretong planong gihatag si Duterte sa iyang SONA kung paunsa sulbaron ang pandemyang Covid-19 atubangan sa hulga sa Delta baryant nga mikuyanap karon sa nasud.

Sa iyang pakigpulong, gimandoan lamang ni Duterte ang National Employment Recovery Strategy Task Force nga pasiugdahan ang gitawag og Reform, Rebound, and Recover Program nga nagtinguha kunong bakunahan ang kapin usa ka milyong kwalipikadong mamumuo aron makatrabaho. Ingonman, nagpabiling kulang ang suplay sa bakuna tungod kay nagsalig ang rehimen sa limos nga bakuna gikan sa ubang mga nasud.

Nagpakaaron-ingnon lamang ang mando ni Duterte nga tukuron ang Center for Disease Prevention and Control at Virology and Vaccine Institute of the Philippines tungod kay kulang kaayo ang gigahing badyet sa iyang rehimen alang sa pangpublikong panglawas.

Sama sa gidahum, gibwelo ni Duterte ang pagpaapruba sa Foreign Investments Act, Public Service Act,

ug Retail Trade Liberalization Act aron hingpit nga ibuyangyang ang ekonomiya sa ngalan sa subling pagpasikad niini. Aprubado na ang maong mga balaodnon sa iyang mga kakunsabo sa ang-ang komite sa kongreso. Aduna na usab kini susamang mga balaodnon sa Senado.

Lain pang bakak

Gipanghinambog ni Duterte nga lakip kuno ang Pilipinas sa mga nasud nga nagtaho sa pinakapaspas nga paglambo sa ekonomiya sa Asia sa wala pa ang pandemya. Apan ang tinuod, patriurok na ang padron sa *gross domestic product* sa Pilipinas gikan 7.1% niadtong 2016 ngadto 6.1% niadtong 2019.

Gikasuko sa katawhan ang pagpanghinambog ni Duterte nga nare-solba na kuno niya ang problema sa trapiko ug pagbyahe tungod sa pag-abli sa mahal kaayong mga dalan ug *skyway*. Layo kaayo kini sa inadlawadlaw nga pag-antus sa katawhan tungod sa kakulangan sa masakyan bunga sa mga restriksyon sa pagbyahe sa mga dyip.

Bakak usab ang gipanghinambog niyang "pagpatuman" sa independyenteng palisiyang panggawas bisan og sayod ang tanan sa iyang pagpakaitoy sa China ug US. Wala niya nahisgutan ang maluibon niyang pagbaligya sa West Philippine Sea sa China bugti sa suporta sa iyang rehimen, ug paggamit niya sa Visiting Forces Agreement aron makakubra sa mas dakung ayudang militar gikan sa US. AB

#DuterteWakasanNa, singgit sa katawhan

Matud sa mga taho, 6,000 ang nagmartsa sa kadalanan sa Commonwealth Avenue sa Quezon City niadtong Hulyo 26 aron tugbangan ang ika-lima ug ulahing State of the Nation Address (SONA) ni Rodrigo Duterte. Misalmot sa protesta ang mga organisasyon gikan sa Southern Tagalog ug Central Luzon. Sa temang "Duterte, wakasan!" ug "Goodbye Duterte," subli nilang gipinawagan ang pagtapos ug pagpanubag kang Duterte sa tanan niyang mga krimen sama sa dinaghang pagpatay, pagbaligya sa soberanya, pakyas nga pagtubag sa pandemya ug malukpanong korapsyon. Aduna usay parehong mga martsa sa mga lungsod ug sentro sa Cebu, Bacolod, Davao, Iloilo, Bayombong sa Nueva Vizcaya, Roxas sa Capiz, Kalibo sa Aklan ug Naga City. Aduna usay mga protesta sa lain-laing syudad sa US, Canada ug Hongkong.

Ayha ang SONA, naglunsad ang lain-laing sektor og mga protesta ug aktibidad para ipadayag ang tinuod nga kahimtang sa katawhan ug hukman ang rehimen sa lima ka tuig nga kapalpakan niini.

Gilunsad sa Kilusang Mayo Uno ang State of Labor Address niadtong Hulyo 23 sa panawagang "END Duterte" tungod sa kapakyas niyang tumanon ang saad nga tapuson ang kontraktwalisasyon. Gibanabanang adunay 9.2 milyon hangtud 13.5 milyong indibidwal ang wala o kulang ang trabaho sa panahon sa pandemya.

Niadtong Hulyo 25, gilunsad sa Kilusang Magbubukid ng Pilipinas ang State of the Peasant Address aron kundenahon ang Rice Liberalization Law ug pagpasagad sa rehimen sa sektor sa agrikultura. Mikabat sa ₱90 bilyon ang lugi sa mga mag-uuma sa humayan tungod sa liberalisasyon. Giduso nila ang ₱15,000 subsidyo alang sa produksyon sa panahon sa Covid-19.

"Walay kalinaw, walay hustisya." Ingon niini gisumada sa Karapatan ang lima ka tuig nga paghahari sa diktador nga si Duterte. Gawas pa sa 30,000 nga biktima sa "gyera kontra droga" sa rehimen, nakarekord kini og 414 ka kaso sa ekstrahudisyal nga pagpatay, 2,725 kaso sa iligal nga pag-aresto nga labaw pang midaghan sa panahon sa militaristang mga *lockdown* ug mga kaso sa pagpamig-ot sa mga progresibo ug aktibista. Nakarekord usab ang grupo sa 25 ka masaker ilalum sa rehimen.

Hatsa ang grado nga gihatag sa mga magtutudlo kang Duterte. "Wala miy nakita nga klarong programa alang sa edukasyon," matud sa Alliance of Concerned Teachers niadtong Hulyo 23. "Wala siyay unsamang masulting *achievement* sa edukasyon." Lakip sa gihatagan sa mga magtutudlo og bagsak nga grado si Sec. Leonor Briones sa Department of Education (DepEd). Matud nila,

paantus sa mga magtutudlo, estudyante ug sa ilang ginikanan ang "blended learning" sa DepEd.

#DutertePalpak ang hukum sa kabatan-onan sa gipahigayong State of the Youth Address niadtong Hulyo 19. Gimakmak nila ang kawalay-aksyon ug plano sa rehimen alang sa luwas nga pag-abli sa mga eskwelahan sa panahon sa pandemya. Gibanabanang anaa sa 2.73 milyon ang nag-drop-out—10% gikan sa 27.77 milyong nag-enrol niadtong akademikong tuig 2019-2020. Gawas niini, padayon nga ginaatake sa pasistang rehimen ang akademikong kagawasan ug mga mantalalang pangkampus.

Dobleng pag-antus ang nasinati sa mga *overseas Filipino worker* (OFW) sa panahon sa pandemyang Covid-19 tungod sa kawalay aksyon sa rehimen. Mumhong 2% o 250,000 lamang sa kinatibuk-ang 12 milyong OFW ang nakadawat og ayuda. Dihang napugos nga mouli sa nasud ang gatusan ka libong OFW nga nawad-an og trabaho, gidan-ok sila sa mga pasilidad pangkwarentina. Sa wala pa ang pandemya, nag-atubang ang mga OFW sa *mandatory PhilHealth membership* ug dugang-premium nga nagkantidad og ₱24,000 sa unang tuig ug *mandatory SSS membership* ug pag-saka sa *premium*.

Ingonman, nagpahigayon og *online* nga mga porum ang mga grupong maki-kinaiyahan kung asa gikundena nila ang hugaw ug maki-langyawng palisiyang pangkinaiyahan sa rehimen. Ang sektor sa simbahan nanawagan usab nga tapuson ang pag-atake ug iligal nga pag-aresto sa ilang han-ay. Gihukman usab sa mga grupong midya isip kaaway sa gawasnong pagpadayag ang rehimen Duterte. Sa Mindanao, gimakmak sa mga Moro ang palpak nga rehabilitasyon sa Marawi City nga gipulpog ni Duterte niadtong 2017 ug kawalay kompensasyon alang sa mga bakwit. AB

Metro Manila, gipailalum sa ikatulong ECQ

SA IKATULONG HIGAYON, gipailalum sa *enhanced community quarantine* (ECQ), ang pinakahugot nga klase sa *lockdown*, ang tibuok Metro Manila ug Laguna gikan Agosto 6 hangtud 20 aron pugngan kuno ang pagkuyanap sa mas makatakod nga baryant sa Covid-19 nga gitawag og Delta. Gipalungtad usab ang *lockdown* sa syudad sa Cagayan de Oro ug Iloilo nga niadto pang Hulyo nakapailalum sa ECQ.

Daghan ang nakurat sa subling paghugot, bisan og gihatagan ang mga residente sa Metro Manila og usa ka semana sa “pagpangandam” ayha kini ipatuman. Daghang mga negosyo ang subling sirad-an ug madugangan na usab ang gagmay ug hatunga nga mga negosyo ang hingpit na nga mabangkrap. Anaa sa 80% sa maong mga negosyo ang apektado sa balik-balik nga ECQ. Gibanabanang mokabat sa ₱105 bilyon kada semana ang mawala sa ekonomiya sa NCR ug dugang nga 444,000 trabaho ang mawala.

Niadtong milabayng tuig, mikabat sa 62.1% ang nakasinati sa kasagaran hangtud sa grabeng *food insecurity* (kakulangon sa pagkaon) ug malnutrisyon tungod sa mga restriksyon.

Tin-aw nga ang palpak nga tubag sa rehimeng Duterte ang hinungdan sa subling paghugot sa ekonomiya ug kagutom nga siguradong masinati sa mayorya sa katawhan. Niadtong Hulyo 31 ug Agosto 5, nagprotesta ang mga progresibong grupo sa Quezon City aron iduso ang pagpanghatag og ayuda sa panahon sa ECQ. Gipanawagan usab sa mga mamumuo ang pagkontrol sa presyo sa mga batakang panginahanglan ug subling ipospon ang pagbayad sa kuryente, tubig ug mga yutilidad sa maong panahon.

Simbahan, andam nga magpatunga sa hinabing pangkalinaw

LUYO SA RESOLUSYON sa Anti-Terrorism Council nga nagdeklarang “terorista” sa National Democratic Front of the Philippines (NDFP), andam pa gihapon ang sektor sa simbahan nga magpatunga sa hinabing pangkalinaw tali sa NDFP ug sa reaksyunaryong gubyrno sa Pilipinas.

Matud sa Philippine Ecumenical Peace Platform (PEPP), magpahigayon sila og mga konsultasyon sa katawhan ug iduso ang pagbalik sa panaghisgot lapas sa 2022 kaatbang ang bag-ong mapili nga mga lider. Matud sa grupo, gusto nilang mahimong sukaranan sa katawhan sa pagapiliong lider ang kaandamon niini sa hinabing pangkalinaw.

Niadtong Hulyo 22, gimakmak sa PEPP ang pagdeklara sa NDFP isip teroristang grupo. Nabalaka silang pagailhon usab nga mga “terorista” ang tanang mga misuporta sa hinabing pangkalinaw sama nila.

Unang medalyang bulawan sa Pilipinas sa Olympics, nasakmit

NASAKMIT SA ATLETANG si Hidilyn Diaz ang kinaunhang medalyang bulawan (unang pwesto) sa Pilipinas sa 2020 Tokyo Olympics niadtong Abril 26. Nanguna siya sa kategoryang *women's 55-kilogram* sa kumpetisyon sa *weightlifting* human niya gipildi ang atleta sa China nga si Liao Qiuyun. Ang maong kadaugan bunga nag-una sa iyang paningkamot luyo sa kakulangon sa suporta gikan sa reaksyunaryong gubyrno alang sa pagbansay sa mga atleta.

Una kining nabutyag niadtong 2019 dihang nangayo si Diaz og suportang pinansyal gikan sa mga pribadong isponsor tungod kay matud niya “nalisud na kaayo” siya. Gitarget siya sa mga *troll* sa rehimen sa *social media* tungod sa maong pagpadayag. Gilambigit usab siya sa rehimen sa “Oust Duterte matrix” nga gipagula sa parehong tuig.

Parehon usab nga nasakmit sa mga atleta nga silang Nesthy Petecio ug Carlos Paalam ang medalyang silber (ikaduhang pwesto) sa tagsa-tagsa nilang dula sa boksing niadtong Agosto 3 ug Agosto 7. Nasakmit usab ang medalyang bronse (ikatulong pwesto) sa boksingerong si Eumir Marcial. Kini ang kinaunhang Olympics kung asa nakasakmit og kapin usa ka medalya ang Pilipinas.

Luwang nga balik-eskwela, ipakigbisog. Nagsumite og petisyon ang mga organisasyong myembro sa Back to School Network-Panay sa lokal nga upisina sa CHED ug DepEd sa Iloilo City niadtong Hulyo 22. Duso nila nga luwang nga subling ablihan ang mga klase ug suportahan sa pangrehiyong mga ahensya ang ₱10,000 ayuda alang sa mga estudyante.

Nagprotesta usab ang mga estudyante sa Holy Angel University (HAU) atubangan sa ilang eskwelahan sa Angeles City, Pampanga niadtong Hulyo 15, unang adlaw sa ilang klase. Duso sa mga estudyante nga ipatuman ang lima ka puntong demanda para mohaum sa *remote learning*. Nagsumite ang mga lider-estudyante og apela sa upisina sa presidente sa HAU sa parehong adlaw.

Buligay sa ECQ. Gilunsad sa Defend Jobs Philippines ang kampanyang Flag Brigade PH niadtong Agosto 6 kung asa balay-balay kining manghatag og mga donasyong pagkaon sa matag pamilya. Una nang nanghatag ang grupo og mga banderitas nga lunhaw (adunay ipanghatag nga donasyon) ug pula (kinahanglan og donasyon) aron magsilbing timailhan sa ilang paglibot sa 200 ka kabalayan sa Sampaloc, Manila. Matud kani-la, kabahin kini sa pagkiha sa rehimen sa kawalay ayuda sa ikatulong *enhanced community quarantine* sa Metro Manila.

Presyo sa lana, paubsan. Nagpiket ang mga mamumuo ilalum sa Kilusang Mayo Uno duul sa Philcoa sa Quezon City niadtong Agosto 4 aron kundenahon ang bag-ong serye sa pagsaka sa presyo sa petrolyo ug LPG. Misaka ang presyo sa gasolina og ₱1.05/litro samtang ₱0.75/litro ug ₱0.80/litro sa *kerosene* ug *diesel*.

Nganong mapakyas ang AFP nga puuhon ang BHB sa NCMR?

Labing dakung bakak ang gipanghinambog ni Sec. Martin Andanar sa Presidential Communications Operations Office niadtong Hulyo 28 nga pahag-ba na kuno ang rebolusyonaryong kalihukan sa North Central Mindanao Region (NCMR). Tungod daw kini kay 2,517 ka myembro sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) nga misurender, 618 ka Pulang manggugubat nga "nanyutralisa" ug 10 ka natarang gerilya nga nabungkag sa 2020 pa lang. Adunay kuno usay dungang nga 77 ka barangay nga "nalimpyo na" ug sa ingon makadawat sa pondo gikan sa maanomalyang Barangay Development Program. Si Andanar ang gibutang nga koordineytor sa National Task Force to End Local Communist Armed Conflict sa Region 10.

Ang tinuod, walay nabungkag nga natarang gerilya o sentro sa NCMR sa 2020. Adunay mga eryang temporaryong gibyaan apan nagpabiling nakapwesto ang mga yunit sa BHB sa estratehikong mga bahin sa rehiyon. Aduna usay mga Pulang manggugubat nga misurender apan pipila lamang sila ug kasagaran bunga sa presyur sa kaaway sa ilang mga pamilya.

Gikan Marso 2020 hangtud Marso 2021, nakalunsad ang hukbong bayan sa rehiyon og 102 ka taktikal nga opensiba kung asa 94 ka mga sundalo ang napatay ug 84 ang nasamdan. Samtang, 18 ka Pulang manggugubat ang namatay sa mga panagsangka ug uban pang hinungdan.

Taliwala sa subsub nga mga panagsangka, nakalunsad ang mga yunit dinhi og mga kampanyang agraryo aron ipataas ang suhulan sa mga mamumuong panguma ug presyo sa mga produktong agrikultural.

Pokus nga rehiyon

Sukad pa Marso 2018 gipukusan sa Armed Forces of the Philippines (AFP) ang NCMR. Human ang duha ka tuig nga pakyas nga puuhon ang BHB dinhi, nagpatuman og reorganisasyon ang 4th ID ug 1st ID niadtong 2020 aron ipukos ang lima ka brigada (tulo ka tibuok ug pipila ka bahin sa duha) sa gituuhan niining mga subrehiyon.

Usa hangtud duha ka batalyon ang gideploy sa AFP kada natarang gerilya. Nagkinaiya ang maong mga operasyon sa okupasyong militar sa kunuhay "limpyo" nga baryo kakumbina sa pagtukod og mga detatsment aron sudlon ug liyukan ang giila niining mga "balwarte" sa hukbong bayan. (Sa katapusan sa 2020, mikabat sa 169 ang mga detatsment sa CAFGU ug 19 ang regular nga kampo militar.)

Giduyugan kini sa nakapokus ug sustenidong mga operasyong kombat nga nagagamit og liboan ka mga

tropa ug suportado sa mga eroplano ug helikopter nga panggubat, *drone*, *mortar* ug kanyon. Dili moubos sa 23 ang insidente sa pagpamomba gikan sa kawanangan gamit ang mga FA-50 *fighter jet* ug helikopter gikan Disyembre 2018 hangtud Agosto 2020. Sa 2020, gigamit sa AFP ang pandemyang Covid-19 aron labaw pang mangutingkay sa kabanikanhan ug kontrolon ang li-hok sa populasyon.

Pag-atubang sa gipagrabeng pagpangatake

Sa kinatibuk-an, nagamit sa mga yunit dinhi ang taktikang gerilya sa pagbalhin-balhin ug pagkama-lihukon aron gunitan ang inisyatiba sa gubat ug imantine ang pleksibilidad sa mga yunit.

Padayon nga naningkamot ang mga pwersa dinhi nga ipataas ang pulitikal-militar nga katakus sa mga kumander ug manggugubat dili lang aron pugngan ang mga atake sa kaaway, kundili aron ipataas ang angang sa gubat sa katawhan. Giases ug gikutloan nila og mga pagtulunan ang dagkung panagsangka, ingonman ang mga atake ug kontra-atake tali sa mga yunit niini ug sa AFP.

Taliwala sa gipagrabeng mga atake, labaw nga mitisok sa BHB ang panginahanglan sa nagkalapad ug nagkasubsub nga gerilyang pakiggubat sa mas malangkubong erya. Yawe niini ang pagpalig-on ug pagpalapad sa mga base ug sonang gerilya. Gikan dinhi, kinahanglang magpakanhan ang mga kumander ug mga upisyal sa hukbong bayan sa sistematikong paglunsad sa rebolusyong agraryo ug uban pang kampanya aron organisahon ug palihukon ang masa ug tubagon ang ilang mga panginahanglan ug kaayuhan. Labaw kining nahimong mahinungdanon sa paghagurus sa pandemyang Covid-19 ug hulga niini sa kabanikanhan kung asa hilabihan ka gamay, kung

"Nganong....," padayon sa panid 8

Upat ka mag-uuma sa Bicol, gipatay sa AFP

Upat ka mag-uuma ang gipatay sa Bicol ug upat usab ang giaresto sa mga pwersa sa estado sa mga adlaw ayha ang State of the Nation Address ni Rodrigo Duterte.

Gipatay sa mga pulis silang Jemar Palero, myembro sa Organisasyon sa mga Magsasaka sa Albay ug Marlon Naperi sa Albay People's Organization, gabii sa Hulyo 25, sa Banao Bridge, Maharlika Highway, Guinobatan, Albay. Nagapintal kanhi ang duha, kauban ang duha pa ka aktibista, sa panawagang "Duterte Ibagsak!" sa haywey. Gipagawas sa mga pulis nga "misukol" ang duha butang nga gipanghimakak sa ilang mga pamilya. Ulahing nakitang buhi ang duha samtang gisakay sa mga pulis sa usa ka van.

Gipatay usab sa mga sundalo silang Louie Austria ug Benjamin Delos Santos sa Sagñay, Camarines Sur niadtong Hulyo 20. Gipagawas sa mga elemento sa 83rd IB nga napatay sila sa usa ka engkwentro ug nagparada pa sa 12 ka tag-as nga kalibre sa mga pusil nga nakuha kunno sa panagsangka.

Iligal nga pag-aresto. Iligal nga giaresto sa militar ug gikasuhan sa paglapas sa Anti-Terror Law ang upat ka mag-uuma sa Sityo Buscad, Barangay Tuban, Sablayan, Occidental Mindoro niadtong Hulyo 19. Giakusahan silang Miguel Manguera, Fe Marinas, Sherlito Casidsid ug Allen Dela Fuente nga nagatabang sa Bagong Hukbong Bayan ug gilambigit sa engkwentro tali sa AFP ug hukbong bayan niadtong Hulyo 5. Gikasuhan ang duha kanila og *illegal possession of firearms and explosives* samtang *obstruction of justice* sa laing pang duha.

Sa Sorsogon, giaresto sa mga pulis ang magtiayong Ruel Llamera ug Annie Jean Castillo, mga myembro sa Sorsogon People's Organization niadtong Hulyo 8 samtang nagabyahe pauli sa Sorsogon City. Gipasakahan sila sa gama-gamang kasong *illegal possession of firearms and explosives*.

Pagpanghasi. Paturagas nga nagpabuto ang mga elemento sa 62nd IB ug 16th Scout Ranger Com-

pany sa Barangay Banwage, Guihulngan, Negros Oriental niadtong Hulyo 15. Gilabay usab nila og granada ang balay ni Alo Lojanio, residente sa Sityo Kapudlusan.

Sa Northern Samar, pugos nga gipapirma sa mga sundalo ang mga upisyal sa barangay sa 17 ka baryo sa Las Navas, 14 ka baryo sa Silvino Lobos, unum ka baryo sa Pambujan, usa ka baryo sa Catubig ug tanang baryo sa Matuguinao aron ideklarang *persona non grata* ang BHB.

Pagpanganyon. Niadtong Hulyo 20 hangtud 21, gikanyon sa 87th IB ang kalasangan sa Km. 14 hangtud Km. 17 sa San Jose de Buan, Western Samar. Dili moubos sa 20 ka hugna nga nagpabuto ang AFP sa magkasunod nga adlaw nga nagresulta sa pagkaguba sa mga umahan ug nagtukmod sa mga residente sa Sityo Salvacion, Barangay San Nicolas nga temporaryong mobakwit.

Sa Northern Samar, duha ka balay ang naigo dihang nagpabuto ang PNP-Special Action Force og *grenade launcher* niadtong Hulyo 10 sa Barangay Hitapian, Catubig. Target niini ang yunit sa BHB nga naglunsad og opensiba sa parehong adlaw. Kadungan niini, gikawat sa pulis ang ginabaligyang pinya sa mga residente. Gihulga usab nila ang mga upisyal sa barangay.

Pagbakwit. Sa Northern Samar, gitaho sa Hulyo 30 sa Larab nga nagbakwit ang mga residente sa Barangay San Jose, Las Navas tungod sa paturagas nga pagpamomba. Sa mga baryo sa Sag-od, Epaw ug San Jose sa maong lungsod, halos wala nay nabilang tawo tungod sa okupasyong militar. Ingon niini usab ang nahitabo sa mga baryo sa Senonogan de Tubang, Hiyaot, ug Balod sa Silvino Lobos. Nagbakwit usab ang mga residente sa Barangay Ligaya ug Barangay Carolina nga anaa sa utlanan sa Matuguinao, Western Samar. **AB**

"Nganong..." gikan sa panid 7

aduna man, sa mga imprastrukturang panglawas.

Naamguhan usab sa hukbong bayan ang panginahanglang hinanali nga atubangan ang taktikang *gradual constriction* ug pagkubkob sa kaaway pinaagi sa pag-atake sa mga detachment niini ug paglunsad og mga koordinadong opensiba sa ang-ang nataran ug subrehiyon. Kini aron pakyason ang disenyo sa kaaway nga hikawan ang mga manggugubat sa suportang masa ug abugon sila sa layong lugar sa kalasangan kung asa mapugos ang mga yunit sa BHB nga makigsangka sa lunlon militar nga pamaagi. Ingonman, tataw sa mga baryo nga adunay mga detachment ang kaylap nga brutalidad ug pagpangabuso sa militar sa katawhan.

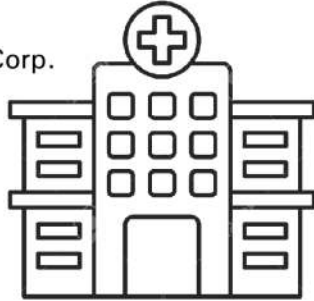
Niini, gimandoan sa mga komite sa Partido ang hukbo nga hugot nga gunitan ang bata kang oryentasyon sa platun ug palihukon kini sa gitakdang langkob nga klaster o hugpong sa mga baryo. Kadungan niini, kinahanglang hugot nga giyahan sa mga yunit sa Partido ang armadong pagsukol sa masa ug ilakip sila ug mga yunit sa milisyang bayan sa pag-abag sa regular nga mga pwersa ug sa paglunsad sa mga taktikal nga opensiba.

Salig ang mga kauban dinhi nga dili mapukan sa AFP ang BHB ug rebolusyonaryong kalihukan sa rehiyon sa nahabiling tuig ni Duterte. Puhunan niini ang mga pagtulun-an nga nakutlo sa pipila ka dekada na nga rebolusyonaryong pakigbisog ug gikan sa subsub nga pakigsangka sa kaaway, ilabina sa milabayng tulo ka tuig. Ang maong kasinatian ang naghimugso sa mga kadre, kumander ug ginsakpan nga adunay kalig-on sa ideolohiya, igong pagbansay militar, kaandamon sa sakripisyo ug kalisdanan, ug dili matandog nga diwang masukulon. **AB**

₱6.3 bilyon

pa lamang sa **₱28 bilyon** nga kinahanglang bayaran sa Philippine Health Insurance Corp. (PhilHealth) sa 700 ka **pribadong ospital** gikan 2020 ang nabayaran sa rehimen.

Gikan sa: Private Hospital Association of the Philippines

-1.2

gradong nadawat sa Pilipinas kalabot sa kapasidad niini nga subling pasikaron ang ekonomiya pag-abot sa 2025.

Kini ang pinakaubos nga grado sa 14 ka nasud nga langkob sa pagtuon.

Gikan sa: Oxford Economics

₱70.9 milyon

ang **pagausik-usikan** sa rehimeng Duterte aron **armasan** ang mga bumbero luyo sa kakulang ug kaatrasado sa mga kahimanan alang sa pagpatay sa kalayo.

95,000 EKTARYA

nga kalasangan ang gilamoy sa kalayo sa **Turkey** sukad Hulyo 28. Wala pa gihapon napalong ang kalayo sa hangtud sa kasamtangan.

Liboang ektarya usab sa **Greece** ang gilamoy sa kalayo nga nagresulta sa pagkasunog sa mga balay ug pagkamatay sa mga mananap.

Agosto 7, 1998

pormal nga giaprubahan ni kanhing presidenteng Joseph Estrada ang **Comprehensive Agreement on Respect for Human Rights and International Humanitarian Law**. Una na kining giaprubahan ni Mariano Orosa, kanhing lider sa National Council sa NDFP niadtong April 10, 1998.

202,200

indibidwal gikan sa **480 ka barangay** ang nagbakwit tungod sa mga pagbaha sa lain-laing bahin sa Luzon gikan niadtong ikatulong semana sa Hulyo tungod sa **Bagyong Fabian**. Nagresulta kini sa pagkaguba sa **₱102-milyong** kantidad sa mga produktong agrikultural.

Gikan sa: National Disaster Risk Reduction Management Council

Malinglahon ug masiakong programa sa "reorestasyon"

Usa ang "Sulong" sa mga baryo nga langkob sa Enhanced National Greening Program (E-NGP), ang mini nga programang reorestasyon sa reaksyunaryong estado. Dinhi, gigamit sa estado, kaabag ang militar, ang programa aron ilugon ang yuta sa mga mag-uuma ug ipatuman ang kampanyang kontra-insurhensiya.

Pamatuod niini ang gipatawag nga tigum sa mga sundalong miokupa sa baryo sa ngalan sa Retooled Community Support Program (RCSP) niadtong Pebrero. Dinhi, katimbayayong sa militar ang lokal nga Department of Environment and Natural Resources (DENR) aron iduso ang pagpananum sa komersyal nga mga kahoy sa dili moubos sa 68 ka ektaryang kayutaan nga kanhi nang ginaugmad. Gidikta sa DENR ang pagpananum sa Tugas ug Narra sulod sa tulo ka tuig, ug kawayan human kining anihon.

Nagtudlo ang DENR ug mga lider sa baryo nga manghatag og ₱250 kada adlaw sa mga residenteng nagatanum og kahoy. Walay kumpensyasyon nga ginahatag sa mga tag-iya sa yuta nga apektado sa programa. Ginasulti lang sa ahensiya nga mamahimo nilang gamiton ang mga kahoy sa pagtukod

sa ilang balay ug uban pang panginahanglan. Nagsaad usab kining motabang sa pagpatitulo sa mga apektadong umahan.

Giduso sa ahensiya ang pagpananum sa kahoy bisan kanhi nang produktibo ang mga kayutaang langkob niini. Aduna na kini mga tanum nga lubi, kamote, utanon ug uban pang pagkaon nga kinahanglan kaayo sa mga komunidad. Sa ngalan sa reorestasyon, ginaobliga ang mga mag-uuma nga gubaon ang mga umahan aron matanum ang mga similya sa kahoy nga usa ka metro kwadrado ang gintang sa matag usa.

Ang tinuod, pakana lamang ang pagpananum sa kahoy para ilugon ang mga yutang gihimo nang produktibo sa mga mag-uuma. Gideklara sa DENR nga *forest land* o lasang ang mga yutang agrikultural aron ibalik ang kati-

gayunan sa estado ug paabangan o ibiligya kini sa langyawng komersyal nga mga plantasyon, dagkung agalong yutaan ug ilang kasosyong mga burukrata.

Mumho ug lumalabay lamang ang ₱250 kada adlaw nga suhol sa pagpananum sa DENR. Mas ubos kini sa gitakdang ₱295 minimum nga suhulan sa mga mamumuong agrikultural sa rehiyon. (Sa Leyte, mikabat lamang sa ₱11 kada adlaw ang ginabayad sa mga tigbantay sa kahoy.) Aduna usay ₱6,000 nga multa ug mamahimong mapriso ang mag-uuma nga nakadaut og tanum.

Kabahin ang paggamit sa mga sibilyang ahensiya sama sa DENR sa iskemang *whole-of-government* sa reaksyunaryong guberno. Adunay mga kaso nga ginagamit ang kunuhay *mapping* sa reorestasyon alang sa gimbuhatong paniktik. Gigamit usab sa RCSP ang NGP aron hatagag-ration ang presensya sa mga sundalo sa baryo.

Tungod limitado ang badyet nga ginahatag sa mga barangay, nahimo kining tinubdan sa dili pagsinabtanay tali sa mga residente. Ginaagni sa DENR ang atensyon sa mga mag-uuma sa pag-iya-iya sa pagtanum og kahoy nga nagaguba sa ilang panaghiusa ug pagtinabangay.

Hagit sa mga baryo sama sa Sulong nga mahikmata sa pagpanglingla sa E-NGP ug magmabinantayon sa pagsulod sa mga negosyante sa *agroforestry* sa ilang mga erya. Kinahanglan kini para madepensahan ang nakab-ot na nilang mga kadaugan sa agraryong rebolusyon sa ilang mga baryo.

(Kinutlo sa *Larab*, Hulyo 21, 2021.)

Mini nga reorestasyon

UNANG GIPATUMAN NIADTONG 2011 ilalum sa rehimeng Aquino ang NGP. Gipalungtad ug gipakaylap kini pinaagi sa Executive Order 193 (E-NGP) niadtong 2015 luyo sa deklarasyong pakyas ang programa. Gipadayon kini sa mga upisyal ni Duterte tungod kay ang pondo niini (kapin ₱5 bilyon) ginapangwartahan sa mga pulitiko.

Gipanghinambog niadtong 2019 sa DENR nga duha ka milyong ektarya na ang natamnan sa 1.7 bilyong similya ilalum sa E-NGP gikan 2011 hangtud 2019. Apan walay ebidensyang mapakita ang DENR nga tinuod kini dihang gidukiduki ang programa sa Senado. Mas grabe, matud sa mga eksperto, walay kalainan ug nagpabiling anaa sa pito ka milyong ektarya ang nahabiling kalasangan sa Pilipinas gikan 2011 hangtud sa kasamtangan.

Dili tinuod nga reorestasyon ang tinguha sa E-NGP. Ang mga kahoy nga ginapatanum niini, sama sa kawayan, kape ug *falcata* dili natural sa mga lokal nga kalasangan. Sukwahi kini sa sugyot sa mga syentista nga magtanum og mga kahoy nga *endemic* sa kalasangan aron siguruhon ang ekolohikal nga balanse sa kinaiyahan. Ginatanum ang maong komersyal nga mga kahoy dili aron buhion ang kalasangan kundili aron anihon ug ibaligya sa mga lanyaw.